

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שלח לך - תשנ"ט - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : שלח לך

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ט.

הלכות שבת

מרגלים

בתורה כתוב על המרגלים שהיו אנשים חשובים "שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו כל נשיא בהם" במדבר פרק יג ב ופירש רש"י "כלם אנשים - כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו". אם כן איך חטאו המרגלים? אלא שבאמת לפני שבאו לארץ ישראל היו המרגלים כשרים, אך ארץ ישראל היא ארץ קדושה ומעלתה גדולה ובכל מקום שיש יותר קדושה יש גם יותר סט"א, והמרגלים שלא התכוננו לכך נפגעו. ואיך ניצלו כלב ויהושע?

בזכות התפילות. יהושע בזכות תפילת משה וכלב בזכות תפילתו על קברי האבות בחברון. גם בימינו אנו רואים אנשים כשרים שיורדים ממדרגתם בארץ ובענייני הארץ. גם בימינו כח התפילה הוא הכח שבו אפשר לתקן את הקילקולים.

חגבים או נמלים

הפסוק אומר על המרגלים במדבר פרק יג לג "ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפלים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם" ומסביר רש"י "שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים". ובאמת מפני מה רש"י משנה ואומר נמלים במקום חגבים? אלא שנמלים הם יותר קטנות מחגבים. ובתחילה היו בעיניהם כחגבים אך ככל שירדו ממדרגתם יתקטנו בעיניהם יותר ויותר עד שנראו כנמלים. ומוסיף החיד"א ואומר שחגבים יש להם שימוש מסוים באכילה על ידי הדחק וכד' אך נמלים אין להם שום ערך וחשיבות. ועד שם ירדה מדרגת המרגלים.

ועוד. אנו יודעים שכלל שהענק יותר גבוה הקטן נראה יותר קטן. בחברון היו הענקים הגדולים אחימן ששי ותלמי ואביהם, ובעיניהם נראו המרגלים כנמלים. אך בעיני ענקי הארץ האחרים שהיו נמוכים מענקי חברו, נראו המרגלים כמו חגבים. ומכאן נבין למה רק כלב הגיע לחברון ולא שאר המרגלים, כיון שפחדו מענקים הענקים. ואם היו באים המרגלים לחברון להתפלל - היו מצליחים.

גם אנו בזכות האבות "אברהם יצחק ויעקב" נתפלל "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, וקרנו תרום בישועתך".

ריסוק קרח

בגמרא בשבת נא: "ואין מרזקין כמו מרסקין, משברין לחתיכות דקות, ברד - רש"י לא את השלג ולא את הברד בשבת בשביל שיזובו מימיו. אבל נותן הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה ואינו חושש".

ומסביר רש"י: "כדי שיזובו מימיו" - משום דקא מוליד בשבת, ודמי למלאכה, שבורא המים האלו. "אבל נותן לתוך הכוס" - של יין בימות החמה כדי לצנן, ואף על פי שנימוח מאליו, ואינו חושש.

והביא הב"י בסימן ש"כ: "כתב הר"ן כג: ד"ה ואין ומשמע דמשום סרך מלאכה נגעו בה אי נמי גזירה שמא יסחוט פירות

העומדין למשקין לפי שהברד והשלג למימהן הן עומדים וכן נראה מדברי הרמב"ם בפרק כ"א הי"ג."

אם כן יש מחלוקת בין הראשונים מה סיבת האיסור לרש"י האיסור הוא שמוליד בשבת שמייצר דבר חדש וזה דומה למלאכה" ולר"ן האיסור הוא שזה כמו סחיטה ואע"פ שזה לא ממש סחיטה גזרו חכמים לאסור "גזירה שמא יסחוט" וכן כתב הרשב"א בחידושו לשבת שם, וכדלהלן.

הרמב"ם כתב "ואין מרסקין את השלג שיזובו מימיו, אבל מרסק הוא לתוך הקערה או לתוך הכוס" רמב"ם הלכות שבת פרק כא. והסביר דבריו המגיד משנה "וכתב הרמב"ן והרשב"א שבתוספתא התירו אפילו לרסק בתוך הקערה. וכתב הרשב"א שטעם האיסור כדי שיזובו מימיו משום גזירת סחיטת פירות העומדים למשקים נגעו בה, וכן נראה מדברי רבינו שהביאה יחד עם דיני סחיטת פירות. ומדבריהם למדנו שאין בזה איסור נולד. לפיכך מותר ליתן קדירה או מאכל שקרש שמנוניתה בחמה או כנגד המדורה ואין כאן נולד וכן כתב הרמב"ן "עכ"ל.

בשו"ע בסימן שכ סעיף ט נפסקה הלכה שמותר: "השלג והברד, אין מרסקין אותם, דהיינו לשברם לחתיכות דקות כדי שיזובו מימיו, אבל נותן הוא לתוך כוס של יין או מים והוא נימוח מאליו ואינו חושש; וכן אם הניחם בחמה או כנגד המדורה ונפשו, מותרים". ורואים מכאן שאינו חושש לנולד. אך הוא חושש למלאכה ולפי דבריו אסור לרסק קרח בידיים ועיין כה"ח שם ס"ק נ"ט ס"ט ובא"ח ש"ש יתרו אות ט'.

הרמ"א לעומת זאת חושש לנולד שכתב בשולחן ערוך סימן שיח סעיף טז: "מותר ליתן אינאפנדה כנגד האש במקום שהיד סולדת ואע"פ שהשומן שבה שנקרש חוזר ונימוח" והעיר הרמ"א: "וכ"ש קדירה שיש בה רוטב שנקרש, שכשהשומן נימוח אינו בעין, דשרי רבי ירוחם ח"ג ויש מחמירין ר"ן פרק ב"ט. ונהגו להחמיר, מיהו במקום צורך יש לסמוך אסברא ראשונה". ולפי דבריו משמע שחושש לכתחילה לדעת רש"י "משום נולד". והר"ן שם דף כג: כד. מעמודי הר"ף. כותב משם ספר תרומה לאסור מדין נולד ואסור אוכל עם שומן שנקרש והופשר בחמה או כנגד המדורה שמתחילה "עב וקפוי ועכשיו נמחה ונעשה צלול" ועיין שם מה שהקשה הרמב"ן על סברה זו ותירוץ הר"ן.

דמכאן שלרמ"א אם יש מיץ קפוא ונפשו מאליו - אסור להשתמש בו "משום נולד" ורק בשעת דחק כגון שבאו אורחים או שאין לו עונג שבת בלי המשקה הזה - מותר.

לסיכום לשו"ע ולרמ"א - אסור לרסק קוביות קרח בידיים בתוך כוס ריקה. ולדעת שניהם מותר לשים קרח במים או במיץ אע"פ שנמס במים.

המחלוקת היא לרסק קרח ביד בתוך מים, לשו"ע אסור ולרמ"א מותר.

וכן לשים קרח בכוס ריקה שימס מאליו - לשו"ע מותר. ולרמ"א מותר רק בדיעבד.

המסת סוכר - האם מותר להמיס סוכר ביד?

בר"פ ח"ג יד כתב שמותר והזכיר את חיי אדם כלל י"ד אות י"א ואח"כ כתב הרוצה להחמיר - יחמיר לעצמו ולא ירסק את הסוכר. אבל ודאי שאין להחמיר שלא לשים סוכר אבקה או קוביות בתוך

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שלח לך - תשנ"ט - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

מפעיל את המזגן לחום או לקור.
האם זה מותר בשבת?

תלוי. יש סוגים שיש בהם חיישן רגיש מאוד שאם יפתח חלון - מיד יפעל המכשיר. בזה אסור בשבת וצריך לנטרל את החיישן. אמנם במזגן ללא חיישן אלא בטרמוסטט רגיל שאינו מגיב מיד לפתיחת החלון מותר כיון שלא מתכווין. ומותר.

גרם כיבוי בשבת וביו"ט - האם מותר לגרום כיבוי בשבת על ידי שעון שבת וכד'?

המשנה מסכת שבת דף ק"כ אומרת: "רבי שמעון בן ננס אומר: פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחז בה את האור, מפני שהוא מחרך. ועושין מחיצה בכל הכלים, בין מלאין בין ריקנים, בשביל שלא תעבור הדליקה. רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאין מים, לפי שאין יכולין לקבל את האור, והן מתבקעין ומכבין את הדליקה".

זאת אומרת שלצורך כיבוי דליקה מותר לעשות מחיצה של כלים מלאים מים כדי שיתבקעו והאש תכבה. וכך נפסק ברמב"ם בהלכות שבת בפרק יב הלכה ד' "ומותר לעשות מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים כדי שלא תעבור הדליקה, אפילו כלי חרס חדשים מלאים מים עושין מהן מחיצה אף על פי שודאי מתבקעין ומכבים, שגרם כיבוי מותר, וכופין קערה על גבי הנר בשביל שלא תאחו בקורה". וכן בהלכה ו' "טלית שאחז בה האור פושטה ומתכסה בה ואם כבתה, כבתה. וכן ספר תורה שאחז בו האור פושטו וקורא בו ואם כבה, כבה. ונותן מים מן הצד שעדין לא נתלית בו האור ואם כבתה, כבתה". וכך נפסק בשו"ע סי' של"ד סעיף כג. ולכאורה מכאן ראה ש"גרם כיבוי מותר". היינו שפוסקים כרשב"נ ולא כמו רבי יוסי ואע"פ שגפ"ך יוסי יש לו את הסברא שגרם כיבוי מותר וכאן הוא חושש שאם נתיר לו כלים מתוך שהוא בהול על ממונו יכבה ממש, אבל ממג"מ משמע שר"י יוסי סובר גרם כיבוי אסור. וכן בפירוש המשניות לרמב"ם כתוב שר"י סובר גרם כיבוי אסור.

אך בפירוש המשניות כתב הרמב"ם בשני מקומות להפך ש"גרם כיבוי אסור". במקום אחד פירוש המשניות פרק שני משנה ב' כתב שאין מדליקים נרות לשבת בשמן אפרסמון שיש לו ריח טוב מאוד. וכתב: "וזה למעלתו שמא יסוך ממנו, ואסור לנו למעט מהשמן שבנר לפי שהוא מקרב זמן כיבוי. והעיקר אצלנו גרם כיבוי אסור" זה לפי הגירסא שלפנינו ויש גרסא אחרת.

ובמקום נוסף כתב כן בסוף פרק שלישי שבת דף מז עמוד ב שכתוב שם כי אסור לתת בערב שבת כלי מים תחת הנר לקבל ניצוצות של אש. ופירש שם הרמב"ם שסיבת האיסור כי "גרם כיבוי אסור" וכתב שם בסוף פרק ג': "ואסור לתת בו מים בערב שבת וכל שכן בשבת לפי שממהר כיבוי הניצוצות. והעיקר "גרם כיבוי אסור כאשר הודעתיד" ויש גרסא אחרת.

ובאמת מה החילוק? למה כאן בבגד שאחזה בו האש מותר להרטיב את קצהו כי "גרם כיבוי מותר" ובנר דולק אסור ליקח ממנו שמן כי "גרם כיבוי אסור"? או בכלי עם מים לקבל ניצוצות אסור ולהשים כלים עם מים זה גרם כיבוי ומותר.

והרמב"ם כתב בפרק ה' הלכה י"ג "ואסור ליתן לתוכו מים אפילו מערב שבת מפני שהוא מקרב כיבוי הניצוצות". וכתב הג"מ אות נ' "אע"פ דפסקין גרם כיבוי שרי הכא הוי כמכבה בידים" ועדין לכאורא לא מחבן למה אסור גרם כיבוי ורש"י כתב שבת מ"ז ד"ה אלא "דלא דמי לגרם כיבוי דהתם כי מטי דליקה לכלים דליקה הוא דפקע להו וגרמא בעלמא הוא. אבל זה שנתן המים ממש תחת הנר

תה וכד', אבל להמיס בכוס סוכר בזה יש להחמיר לדעת המחמירים. ועי"ז כתב שאם באו לו אורחים ורוצה להכין משקה לכבדם מותר לרסק הסוכר - בתוך המים ועי"ז שם מה שהסביר לחלק בין קרח לסוכר. אולם עיין "בהלכתא רבתא לשבתא" של בעל שו"עה שהזהיר לא לשפוך מים חמים מ"כ"ר על סוכר כי הסוכר כשהוא נמס נהפך דינו לנוזל ולא אוכל ושי בו ויש בו בישול אחר בישול עי"ש.

הקפאת מים בשבת - האם מותר להקפיא מים בשבת לצורך שימוש בשבת?

יש אוסרים בזה כיון שזה כמו מגבן חלב שאסור כי דומה לבונה ועיין מסכת שבת צה. ורמב"ם שבת פ"ז הלכה ו' וז"ל "וכן הלוקח חלב ונתן בו קיבה כדי לחבצו הרי זה חייב משום תולדת בורר שהרי הפרוש הקום מן החלב ואם גבנו ועשהו גבינה חייב משום בונה. שכל המקבץ חלק אל חלק ודבר הכל עד שיעשו גוף אחד הרי זה דומה לבנין".

ויש מתירים כי אין זה כמו גבינה, שגבינה אף פעם לא תחזור להיות חלב. אבל קרח יכול לחזור ולהיות מים. וכן הלכה. ועיין לב חיים ח"ב סי' קצ"ב ובא"ח במדבר י' ור"פ ח"ד סי' ט"ו אליעזר ח"ו סי' ל"ד. ולכאורה זה תלוי במחלוקת בין ספר התרומה לרמב"ן המובא בר"ן לעיל ובב"י סי' ש"כ וסי' ש"ח. ויתכן שזה שונה כי אוכל קרוש בשומן יכל להשאר כך זמן רב אפילו לא במקרר. ואילו מים קפואים מחוץ למקרר מיד ימסו.

מכשיר לקוביות קרח

יש היום בבתים מכשירים לעשית קרח ובעיקר בבתי מון או מוסדות. ולא הרגילים להניח קופסא בתוך המקפיא שזה מותר אם עושה כן לצורך שבת או בספק לצורך שבת. אלא מכשירים אוטומטים שמוציאים מהם קוביות והמכשיר מקפיא מים אחרים שיהו מוכנים לעת צורך. בזה יש איסור להשתמש בשבת כיון שכמלוקחים מהמכונה מהמכונה קוביות קרח. נכנסים אל המכונה מים מהברז והמכונה מתחילה לפעול ולהקפיא מים אחרים. אבל אם יש מוט או מתקן שעוצר את הקפאת מים לעתיד - מותר. ויש כיום מקררים בבית שיש פינה הנקראת "קיוסק" שמקפיאה מים וכן מקררת מים וע"י הכנסת כוס או פעולה אחרת יוצאים מים קרים או קוביות קרח. אסור להוציא מהם לא קוביות ולא מים קרים כי מיד נכנסים למתקן שבמקרר מים אחרים וזה מתחיל לפעול.

ומי שיש לו קיוסק כזה במקרר בבית צריך לכסותו בשבת כיון שרגיל בזה כל השבוע. ובבתי מלון שפועלים בשיטה אחרת צריכים שאלת חכם מיוחדת.

מכשיר מים קרים - קולר

יש מכשירים המיצרים מים קרים ואינם כמו מקרר רגיל. שמקררים הרגילים היום אינם מתחילים לפעול מיד כשפותחים את הדלת, אך מתקן מים קרים שבמקרר או בקולר או מתקני מים מתחילים לפעול מיד שמוציאים מהם מים והוצאת המים היא הפעלת המנוע בשבת ואסור.

ואם היו מייצרים קרח עלפי שעון ולא על פי וסת, היה אפשר להכשיר. אך בזה צריך ללמד את הטכנאי לשאול את הרב לפני יצור המכשיר.

מיזוג אויר

יש בתים שיש בהם חימום או מיזוג אויר הפועלים לפי תרמוסטט. הם מכוונים לגובה מסוים של קור או חום והמכשיר מודד לפי זה

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שלח לך - תשנ"ט - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

קיי"א את פירושו של הט"ז דלעיל ובס"ק קי"ב את סברת מג"א ולמעשה נ"מ אם המחלוקת בין בבלי לירושלמי בענין מים בעין מצאה את דרכה להלכה בסעי' זה ועיין לפירוש הגר"א שם ס"ק ל"א ל"ב .

עיין במרכבת המשנה רצה לחלק ולאמר שגרם כיבוי בעת הדליקה מותר ובעלמא אסור. ודחה וכתב שהדברים קשים להולמם. ואם "מסתפק מהשמן חייב משמע שגרם כיבוי דאורייתא" ומסביר "כל גרם כיבוי שהוא גורם לכבות דבר הדולק וממהר ומקרב כיבוי אסור", וניצוצות ניתזין והם עם שמן ומתכבים במים שבכלי קודם זמנם, וזה גרם כיבוי אסור. מסתפק מהשמן שבנר גורם לפתילה הדולקת שתמהר לכבות, אך מניעת הדליקה מחלק שעדיין איננו בוער לא חשיב גרם כיבוי ממש "והיינו שכתב רבינו כדי שלא תעבור הדליקה" עיי"ש לקמן כעין זה ביו"ט אם מותר לגרום כיבוי נר אחרי שהדליק בו ומותר לפני שהדליק בו ולאפוקי סברת מור"ם שם.

"שעון שבת" בשבת

לפי נאמור לעיל שעון שבת שעתיד לכבות ורוצה אדם להאריך את זמן האור בגלל אורחים וכד', או שרוצה שיכבה יותר מהר כדי לחסוך וכד' - עלול לעבור על שלושה איסורים.

א. גרם כיבוי - אסור כדלעיל ואינו דומה ל"בגד שנשרף" כי שם אין מטרתו לכבות האש אלא שלא ישרף הבגד. מה שאין כן בשעון שבת שכוונתו לכבות. ועוד שמטפל בשעון שבת עצמו והוי כמו מוציא שמן מן הנר או נותן תחתיו מים שאסור.

ב. בונה - כתב בחזו"א - שהנוגע בכפתור חשמל ומזיזו וכן בשעון שבת אסור מדין תוקע ובונה. כיון שזה כמכה בפטיש - שהוא בפעולה זו "יוצר כלי". כיון שמחבר יחד שני חוטים והאור נדלק. או שמפרידם ומכבה. ובחיבור החוטים בכלי חשמלי "סוגר מעגל" וכעת יש כלי הפועל ואסור.

ג. תוקע - פעם השעון היה גדול והזזת המפסק היתה בברגים וכיון בלחצנים קטנים. לחיצה זו אינה כישוף אלא גורם לנתק או לחבר את החשמל לצורך עוד שעתים וזה תוקע בשבת. תקיעה זו אסור בשבת - נוגע בגוף האש.

ולסיכום אין לנגוע כלל בשעון שבת כי יש בו שלוש ספקות בחילול שבת. ו"לא תגע בו יד" מלבד איסור הזזת מוקצה בשבת ועיין חזו"א סי' ל"ח ישכיל עבדי ח"ז סי' כ"ג וחלק ד' י"ז וצ"א ח"א ולספרים שצינו שם .

בושם בשבת

המשפסף הדס בידיו - מותר, אך לשפוף בושם על מטפחת אסור מדין נולד. ולמה ההבדל, הרי היה צריך לאסור גם בהדס כי מוליד ריח בהדס?

אלא שההבדל ברור. בהדס יש כבר ריח ורק בשיפשוף האדם חושף אותו. מה שאין כן במטפחת אין ריח לפני ששמים עליה בושם ואסור עיין מסכת ביצה דף כ"ג ע"א ושו"ע סי' תקי"א סעי' ד' והחונים עליו .

בושם באסלה. ומכאן לבושם המניחים באסלה שבחדרי שירותים ובעת שמורידים את המים נשטף גם המתקן של הבושם וזרם המים מוליד קצף וריח. יש אוסרים במקרה זה לפתוח את המים כיון

מכבה ממש הוא וגזירה מבעוד יום אטו משחשכה". ואח"כ הוסיף בד"ה שמקרב כיבוי זימן כיבוי להדיא והוה ליה מכבה ממש אי הוה יהיב ליה בשבת" ועיין לפר"ח שם שכתב לחלק בין כלי עם מים לניצוצות לכלים עם מים מפני הדליקה וז"ל "פירוש כיון שנופלים הניצוצות במים מיד מכבים ובכלים עד שיתבקעו" ועיין לתוס' שם ד"ה מפני שאם עושים מחיצה ממים או משלג אסור ומירושלמי משמע שמחוצה של מים מותר. ואח"כ כתבו שיש מחלוקת בין בבלי לירושלמי בענין מחיצה של מים ממש, עיי"ש .

והרמב"ם דקדק בלשונו וכתב "כדי שלא תעבור הדליקה" ובניצוצות זה מכבה ממש. או אפשר לפרש כי יש בניהם חילוק דק שהרי הלכות שבת הם "הררים התלויים בשערה". שבשם מים על הבגד או העושה מחיצה בכלים אין מכוין לכבות אלא "כדי שלא תעבור הדליקה". וכך כתב הבי"י שלד "וגם הר"ן בסוף פרק כירה כא: ד"ה ניצוצות כתב לחלק ביניהם דטלית שאחזו בה האור היינו טעמא לפי שאין המים מכבין את הדולק אלא מונעים שלא יתפשט האור, אבל ההיא דפרק כירה גרם כיבוי הנר טפי מגורם הוי". ומשמעות דבריו כי כיון שהוא מוציא את השמן מהנר הדולק.

אע"פ שהוצאת השמן תשפיע רק בעוד זמן כשיאזול השמן מן הנר ועיין תוס' ביצה דף כ"ב שמשמע במסתפק מהשמן בשבת חייב. ולכאורה אם היה בכלי שמן שידליק עד מוצאי שבת בשעה מאוחרת והוא מסתפק ביום שבת ועדין במוצאי שבת ישאר דלוק וא"כ הרי לא כבה בשבת מאומה או הנותן שמן שחייב משום מבעיר אם היה בו שמן שיספיק עד מוצש"ק מה מבעיר יש כאן, ועיין בזה בת"כ בשאלה סי' י"ח ואכמ"ל, כיון שהפעולה בנר עצמו - גרם כיבוי הוא, ואסור. לעומת זאת בעושה מחיצה לפני האש בכלים מלאים מים או שנותן מים על הבגד - הוא שופך מים "מן הצד שעדין לא נתלית בו האור" וזה צד שכעת לא בוער באש, לא מיועד לשריפה, והאש לא קרובה אליו. לכן גרם כיבוי כזה - מותר. ובלובש בגד או פושט ספר תורה מותר כי אין הכיבוי ודאי .

וזהו שכתב בשו"ע סימן שלד סעיף כג "טלית שאחזו בה האור, פושטה ומתכסה בה ואינו חושש אם תכבה; ויש מי שאומר שצריך שלא יתכוין לכך". ועיין במג"א סי' רס"ה ס"ק ח' שהסביר בכלי עם מים לניצוצות חיישינן שישים מים לפני שיפלו הניצוצות, וקודם גמר הנתניה יפלו ומכבה בידים" או שמא יגיבה הכלי "עם נפילת הניצוצות". ובטלית וכלים מלאים מים זה לפני הדליקה. ועוד תירוץ הסביר שהמים תחת הניצוצות ובטלית המים בצד. והוסיף שאסור לעשות מחיצה משלג וברד ורק בכלי שרי, ועיין תוס' הנ"ל.

מחיצה לעצור אש

בסעיף כ"ד שם כתב השו"ע י"ש אומרים שאין יכול ליתן עליו על הבגד הדולק משקין כדי שיכבה כשיגיע להם; ויש אומרים שמותר לעשות כן בשאר משקים, חוץ מן המים, משום כיבוס; ויש מתירים אפילו במים. ודברי סברא שנית נראים".

והסביר המג"א שם ס"ק כ"ו שסברא ראשונה סוברת שאסור להפסיק רק בכלים ולא במים ממש עיין תוס' לעיל וסברא שניה ושלישית מחלוקתם שרייתו זה כבוסו אם במים או אפילו בשאר משקים.

ואילו הט"ז ס"ק י"ח כתב שסברא ראשונה סובר שגם כיבוי מותר וכן סברא שלישית והמחלוקת אם הבגד נקי אומרים שרייתו זה כבוסו. ומענין, שהמשי"ב שם ס"ק נ"ז מכו מג"א וכה"ח כתב בד"ק

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שלח לך - תשנ"ט - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

על הפלטה שעה קודם לכן. ודבר זה הותר רק בבתי חולים בגלל שעת דחק ולצורך חולה ורק כשהאוכל מבושל. אבל אם האוכל לא מבושל הוי גרם בישול. וגם אם האוכל מבושל יש בזה איסור לדעת החזו"א בסימן לח בהלכות שבת שאוסר הנחת אוכל מבושל על פלטה בשבת קודם ההדלקה מדין "שהיה" לדבריו כל שהיה אסורה בשבת אע"פ שכעת הפלטה כבויה כיוון שזה מה שאסרו חז"ל מחשש הדלקה או מחזי כמבשל. ספק כדלקמן ולכן לא יחסוך האדם פרוטות על חשבון שבת קודש.

ובהר הצבי סי' קל"ו ובמערכת מבשל אות ג' דעתו לאסור ויש לו ספק אם האיסור הוא מהתורה או מדרבנן.

כיבוי דליקה בשבת

ברמב"ם הלכות שבת פרק יב הלכה ג כתב "דליקה שנפלה בשבת המכבה אותה מפני איבוד ממון חייב שאין איבוד ממון דוחה שבת אלא איבוד נפשות, לפיכך יצאו בני אדם כדי שלא ימותו ויניחו האש תלהט ואפילו שורפת כל המדינה כולה".

ובימינו מותר להזמין מכבי אש וכד כיון שאנו גרים בשכונות או בבתים משותפים ואף אם יכול לקום ולברוח מביתו עם כל בני הבית - אולי יפגעו נפשות שכניו או תינוקות וילדים שאין מי שיבריח אותם. ובמיוחד שלכל בנין מחוברת רשת החשמל שבשריפה יכולה לפגוע בנפשות. אמנם אין לחלל שבת בכי הוא זה במה שאין צריך ועדיף שיזמין מכבי אש בטלפון בשינוי.

"לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה"

יש מפרשים כי סקול יסקל זה המתקרב להר. וזו אזהרה לא להתקרב להר סיני בשעת מתן תורה. אבל יש פירוש האומר שפסוק זה הוא ציוי. מי שמתקרב להר אל תרוץ אחריו למנוע אותו אלא זרוק עליו אבנים ומנע אותו ואל תתקרב בעצמך.

שטיפת צלחות בשבת

מותר לשטוף צלחות לצורך סעודה בשבת. אבל לצורך חול אסור. וכוסות מותר שמא ירצה להשתמש בהם אפילו אחרי הארוחה. ואם ברור לו שלא ישתה בהם, וחושב לנקותם לצורך הערב - אסור. ובכלל זה אסור להכין כלים לשטיפה במוצאי שבת, אך להניחם במדיח כלים על מנת שהבית יראה מסודר בשבת - מותר, אם ביום חול המדיח משמש כארון לאחסנת כלים.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

שגורם לסבון שימש וגורם להולדת ריח. ובאמת אם זו כוונתו של המוריד מים היה צריך לאסור אך כיון שכוונת האדם היא לשטוף את האסלה - הוי דבר שאינו מתכוין, ובענין כזה של "מוליד" - מותר בדבר שאינו מתכוין בפסיק רישיה.

מטהר אויר. אבל במטהר אויר שמרסס בחלל החדר כוונתו לריח והוי דבר המתכוין ואע"פ מותר כיון שאינו "מוליד ריח" בחפץ מסוים, אלא בחלל האויר ומותר. ויש חוששים מדין זורה ואין הלכה כמותם.

בושם על בגד. הבושם על בגד וצעיף - אסור. כיון שזה הוא המוליד ריח האסור.

בושם על הגוף. מותר כיון שאין הבושם נשאר על הגוף ומתנדף במהרה. ובמיוחד אם כוונתו להעביר הזיעה מותר, כיון שזה דבר שאינו מתכוין עיין בכל הנ"ל בשו"ע הנ"ל ובא"ח תצוה י"א ור"פ ב' סי' נ"א.

גרם כיבוי ביום טוב

בשולחן ערוך סימן תקב סעיף ב כתב במפורש איזה גרם כיבוי מותר ואיזה אסור: "אגודה של עצים שהודלקה במדורה, כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו, ואינו דומה למסיר שמן מהנר". והוסף רמ"א שם "ומותר ליקח עץ הדלוק מצד זה של מדורה ולהניחו בצד אחר, הואיל ואינו מכוי לכבוי" מרדכי.

ובסימן תקיד סעיף ג "נר של שעוה שרוצה להדליקו ב"ט וחס עליו שלא ישרף כולו, יכול ליתן סביבו קודם שידליקנו דבר המונע מלישרף, בענין שיכבה כשיגיע שם. הגה: ויש מתירין לחתוך נר של שעוה באור, דהיינו שמדליקים גם למטה כדי לקצרה, וכן נוהגין; אבל ע"י סכין, אסור, הגהות מיימוני פ"ז והגהות אשירי ומרדכי ותוספות פ"ק דביצה. ומותר להעמיד נר במקום שהרוח שולט, כדי שיכבה; אבל אסור להעמידו שם, אם כבר הרוח מנשב מהר"ל.

ומשמע מדבריהם שאסור ליקח ביום טוב שמן מהנר אע"פ שרק גרם כיבוי כיון שהאש כבר אווזת בו - בחפץ עצמו - בשמן. אבל מותר ליקח עץ שעדין האש לא אווזת בו ולמנוע ממנו להשרף.

ולכן מי שהדליק גז ביום טוב באופן המותר או שהיה הגז דלוק מערב יום טוב אינו יכול לגרום את כבוי הגז!! וגם שעון גז הגורם כיבוי מותר רק באופן שמכוין את השעון קודם ההדלקה כך שבעת שמדליק את הגז כבר השעון פועל ומכוין לכבותה בעוד שעה וכד'.

ומה שנוהגים ליקח כלי עם מים וסוכר ומניחים על הגז שירתח ומכבה הגז הרי זה גרם כיבוי ואסור!!! ומה שמותר זה רק אם מניח את המים קודם ההדלקה או שבאמת רוצה לשתות המים עם הקפה וגלש וכיבה, הוי לצורך אכילה ושתיה ומותר. אבל להערים - לא!! ולמעשה עיקר הטעם שיש לגז דין גחלת של מתכת.

ופעם כשלא היו שעוני שבת היו מכבים חשמל על ידי שעון מעורר וחוט. שבצילצול השעון היה מסתובב הכפתור ומסתובב החוט ומכבה החשמל. ושאלו פעם האם מותר לתלות החוט הזה בשבת עצמה. - וענו שבודאי אסור כי זו מלאכת מחשבת אע"פ שיעשה אחר כך. והוי כאלה שאסרו גם בערב שבת אך לא תקבלה דעתם.

הדלקת פלטה בשבת על ידי שעון שבת

צריך להזהר בהלכות שבת לא להתיר דברים הנראים פשוטים כי הלכות שבת הן חמורות ובישנוי קל משתנה הדין.

יש הרוצים לחסוך מעט חשמל ומחברים את הפלטה החשמלית לשעון שבת שידליקנה בשבת בבוקר או בצהרים ומניחים את האוכל

